

แนวโน้มน้ำของเมืองไทย

เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัย
ยอร์จทาวน์ ได้จัดการสัมมนาขึ้นในเรื่องเกี่ยวกับ
เมืองไทย และเชิญนายป่วยเข้าร่วมสัมมนาด้วย
โดยมีนายเชรีโน คาร์ลสัน เป็นประธานการ
สัมมนา

การสัมมนาครั้งนี้ไม่มีการบันทึกใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากข้าพเจ้า
จะขออัดเทปไว้ ณ ที่นั้นเพื่อนำไปศึกษาเท่านั้น เราได้ขอให้ ดร.
ป่วยอภิปรายในราวครึ่งชั่วโมง หลังจากนั้นก็จะเป็นส่วนช่วงของ
คำถาม การวิจารณ์ต่าง ๆ และการสนทนาแลกเปลี่ยนความเห็น
ระหว่างผู้ที่มาร่วมฟังการอภิปราย เรามีไมโครโฟนอยู่รอบห้อง
และยังมีที่ว่างเหลืออยู่บ้างสำหรับผู้ที่ไม่สามารถนั่งรอบ ๆ โต๊ะ
สัมมนาได้ หากท่านใดประสงค์จะเสนอความเห็นหรือถามคำถาม
โปรดใช้ไมโครโฟนเหล่านี้ได้ตามอัชฌาศัย

ดร. ป่วยเป็นผู้ที่แทบจะไม่ต้องมีการแนะนำตัวเลย ท่านทั้ง
หลายส่วนมากที่เข้าฟังการอภิปรายในที่นี้ ล้วนแต่รู้จักคุ้นเคยกับ

ประวัติของท่านดี อย่างไรก็ตาม เราได้เตรียมประวัติย่อของ
ดร. ป่วยไว้ให้ ซึ่งรวมอยู่กับรายชื่อของผู้ที่เข้าร่วมในการสัมมนา
ครั้งนด้วย พวกเรารู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ ดร. ป่วยได้กรุณา
มาร่วมแลกเปลี่ยนความเห็นกับเรา และใคร่ขอเชิญให้ ดร. ป่วย
เริ่มการอภิปรายได้เลย

ท่านประธาน ฯ เพื่อน ๆ ทั้งหลาย ข้าพเจ้ามีความยินดีเช่นกัน
ที่ได้รับเกียรติให้มาร่วมอภิปราย ณ ที่นี้ ข้าพเจ้าถูกกำหนดให้
ใช้เวลาได้ไม่เกินครึ่งชั่วโมง ฉะนั้นหวังว่าท่านผู้มาร่วมในการ
อภิปรายครั้งนี้จะเตือนข้าพเจ้า หากข้าพเจ้าพูดเกินเวลา

ก่อนอนข้าพเจ้าใคร่ที่จะขอเรียนให้ทุกท่าน ณ ที่นี้ทราบว่า
เรื่องที่ข้าพเจ้าจะเล่าให้พวกท่านฟังนั้น เป็นเพียงทัศนะของ
ข้าพเจ้าเท่านั้น ยังมีทัศนะอื่น ๆ อีกมากมาย และที่ตรงกันข้าม
กับเรื่องที่ข้าพเจ้าจะเล่าให้พวกท่านฟังในวันนี้นักเห็นจะได้แก่คำ
บอกเล่าของฝ่ายรัฐบาล ข้าพเจ้าอยากจะขอร้องให้พวกท่านจง
อย่าเชื่อทุกคำพูดของข้าพเจ้า แต่โปรดนำไปเปรียบเทียบกับ
เรื่องเล่าของฝ่ายรัฐบาล และจากสื่อมวลชนของประเทศไทย
เป็นเหตุบังเอิญจริง ๆ ที่ทัศนะของข้าพเจ้าค่อนข้างจะใกล้เคียง
กับของ New York Time, Washington Post และ Far

Eastern Economic Review จะเห็นท่านอาจจะเคยถูกเตือนมา
แล้วว่าข้าพเจ้าอาจจะรวมหัวกับหนังสือพิมพ์เหล่านั้นก็ได้

คิดว่าคงไม่จำเป็นที่จะต้องเริ่มต้น โดยการอธิบายประวัติศาสตร์ของการเมืองไทยอย่างยืดยาว แต่ใครที่จะเรียนให้ท่าน
ทั้งหลายทราบด้วยว่า ตั้งแต่ปี ๒๔๕๐ หรือ ๒๔๕๑ จนถึงปี
๒๕๑๖ ประเทศไทยตกอยู่ภายใต้เผด็จการทหารโดยตลอด เวลา
อันแสนยืดยาวดังกล่าวเท่ากับหนึ่งชั่วคนพอดี

นายกรัฐมนตรีทุกคนในช่วงเผด็จการ ล้วนมีศปเป็นจอมพล
ทั้งสิ้น ไม่มีใครเป็นนายกรัฐมนตรีได้ หากมิได้เป็นจอมพล

การพูดถึงเผด็จการทหารนั้น ข้าพเจ้าอาจจะใช้คำที่กว้าง
เกินไป เผด็จการทหารในเมืองไทยบางครั้งก็มีลักษณะอ่อนโยน
บางครั้งก็มีลักษณะที่ขาดความยืดหยุ่นและแข็งกร้าว อย่างตอน
ที่จอมพลสฤษดิ์ยึดอำนาจจากจอมพล ป. ในปีแรกนั้น จอมพล
สฤษดิ์เข้มงวดมากกับประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่คัดค้านตน แน่
นัยปัญหาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจึงไม่มีความสำคัญเลย แต่ใน
เวลาต่อมาจอมพลสฤษดิ์ได้ผ่อนคลายความเข้มงวด โดยลดการ
ปราบปรามต่าง ๆ ลง และได้ถึงแก่อสัญกรรมในระยะต่อมา
ข้าพเจ้าไม่จำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงทรัพย์สินซึ่งเป็นเงินประมาณ

พนักกว่าล้านบาทที่จอมพลสฤษดิ์ทิ้งไว้ให้กับลูกหลาน เช่นเดียวกับผู้หญิงนับร้อยที่ได้กลายเป็น 'แม่ม่าย' ไป

จอมพลถนอมได้สืบทอดตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่นำมาซึ่งการเลือกตั้งในเวลาต่อมา แต่สภาพดังกล่าวก็ดำรงอยู่ได้เพียงสามปี จนกระทั่งจอมพลถนอมไม่สามารถบริหารประเทศได้อีกต่อไป เขาก็ได้รับรัฐประหารตัวเองและประกาศตัวเป็นผู้นำการปฏิวัติในปี ๒๕๑๔

ในปี ๒๕๑๖ ค่ายโซค (ซึ่งข้าพเจ้าให้ความสำคัญมากที่สุด) และเพราะความแตกแยกในหมู่ทหาร ตลอดจนจนความผิดพลาดของผู้นำทางทหารในการส่งเสริมพลังนักศึกษาเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นและกลุ่มทหารด้วยกันในเวลาต่อมา อีกทั้งการแทรกแซงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พวกเราชาวไทยจึงได้รับเสรีภาพอย่างแท้จริงในเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ เสรีภาพที่ว่านี้หมายถึงการสามารถเอ่ยชื่อมาทซ์และเลนินในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่างๆ ได้ ซึ่งในอดีตล้วนเป็นสิ่งต้องห้าม ประวัติศาสตร์โลกที่เคยสอนกันอยู่ในเมืองไทยนั้นหยุดถึงครึ่งหนึ่งของโลก โดยไม่กล่าวถึงอีกครึ่งหนึ่งเลย ก่อนปี ๒๕๑๖ เราไม่เคยมีเสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งสมาคม กฎหมายแรงงานถูกร่างขึ้นและนำมาปฏิบัติใช้ก็ในปลายปี ๒๕๑๖ ซึ่งรับรองสิทธิเสรีภาพในการ

ต่อการและการหยุดงาน ส่วนอัตราค่าแรงขั้นต่ำในสมัยเผด็จ
การมาจนกระทั่งปี ๒๕๑๖ นั้น เท่ากับ ๖๐ เซนต์ (๑๒ บาท)
ต่อวัน ซึ่งต่ำมากไม่ว่าจะใช้มาตรฐานการวัดใดก็ตาม ราคา
ข้าวในเมืองไทยตกกตโดยนโยบายที่เชื่ออำนาจผลประโยชน์ของ
ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง ฯลฯ

แม้แต่ในช่วงนคองตงแตกศวรรษ ๑๙๕๐ (๒๔๙๓-๒๕๐๒)
และ ๑๙๖๐ (๒๕๐๓-๒๕๑๒) เศรษฐกิจไทยทั้งหมดได้เจริญ
เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว รายได้ของชาติในบางปีเพิ่มขึ้นถึง ๑๕%
หรืออย่างน้อยก็อยู่ระหว่าง ๘-๑๐% การชำระหนี้อยู่ใน
ระดับที่ดีและเงินสำรองต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในเวลา
เดียวกันปัญหาเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเกิดจากปัจจัยที่ใดกล่าว
ไปแล้ว เช่น ค่าแรงงานขั้นต่ำ ราคาข้าว (ปัญหาภายใน
ตามทัศนะของข้าพเจ้า) เริ่มเข้าสู่ชนสหัสซึ่งเป็นปัญหาว่าด้วย
การกระจายรายได้ และการลดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน
ในช่วงเดียวกันซึ่งอาจเผชิญไปสอดคล้องกับสงครามเวียดนาม
ผู้ก่อการร้ายได้ขยายตัวมากขึ้น ในปี ๒๕๐๖ สามจังหวัดถูก
ระบุว่าเป็น 'เขตแทรกซึม' ที่ผู้ก่อการร้ายปฏิบัติการอยู่ สิบปี
ให้หลัง ขบวนการดังกล่าวได้แทรกซึมจากสามจังหวัดเป็นสาม
สิบสองในจำนวนทั้งหมดเจ็ดสิบสองจังหวัดของประเทศไทย

ในสายตาของข้าพเจ้า คิดว่ามีผู้ได้รับการกระทบกระเทือน
จากปัญหาเศรษฐกิจและสังคมต่างๆเพิ่มขึ้น ตั้งแต่เดือนตุลาคม
ของปี ๒๕๑๖ จนถึงเดือนเดียวกันนี้ในปี ๒๕๑๙ เราได้รุดหน้า
ไม่เพียงแต่ในทางการเมืองอย่างเดียว สังคมเต็มไปด้วยเสรีภาพ
ของหนังสือพิมพ์ เสรีภาพส่วนบุคคล เสรีภาพทางการศึกษา
และเสรีภาพในการคบหาสมาคม เราพยายามที่จะแก้ไขปัญห
หลายด้านในช่วงที่ว้น ค่าแรงงานขั้นต่ำเพิ่มขึ้นจาก ๑๒ บาท
ต่อวันเป็น ๑๖ บาท และ ๒๕ บาทในปี ๒๕๑๘ ความสำเร
เหล่านี้เราได้มาด้วยการต่อรอง และในบางกรณีโดยการชุมนุม
ใหญ่ของสหภาพแรงงานต่าง ๆ ตอนนั้นข้าพเจ้าเป็นประธา
คณะกรรมธิการที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจของท่านนายกรัฐมนตรี
ในการคำนวณอัตราค่าแรงงานขั้นต่ำ เราได้ค้นพบประเด็น
สำคัญสองอย่างคือ หนึ่ง ถ้าพิจารณาการบริโภคโปรตีนแ
แคลอรีขั้นต่ำสำหรับสามีและภรรยา รวมกับค่าที่พัก เครื่อง
นุ่งห่ม ยารักษาโรค และปัจจัยอื่นอีกเล็กน้อยแล้ว เราพบ
ในปี ๒๕๑๗ ค่าแรงงานขั้นต่ำควรจะเป็น ๒๗ บาท ไม่
๒๕ บาท อย่างไรก็ตามสภาพขณะนั้นยังดีกว่าเดิมมาก บ
เด็นที่สองก็คือ ค่าใช้จ่ายสำหรับค่าแรงงานนั้นเท่ากับ ๙
ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเท่านั้น

ฉะนั้นเราจึงสรุปว่า ค่าแรงงานขั้นต่ำสามารถเพิ่มขึ้นได้โดยไม่กระทบกระเทือนฐานะทางเศรษฐกิจของนายจ้างเลย

ในช่วงนี้ราคาข้าวเป็นเรื่องที่มีการถกเถียงต่อรองกันเป็นอย่างมาก แม้แต่ในรัฐสภาก็ตาม ในที่สุดผลที่ออกมาคือว่ารัฐบาลได้ประกันราคาข้าว น้ำตาล และสินค้าอื่น ๆ ชนบทได้รับความสนใจจากหลายกลุ่ม สิทธิและสภาพการทำงานของชาวนาได้รับการปกป้อง เช่น กรณีกิจการเหมืองทางภาคเหนือของประเทศได้ระบายสิ่งโสโครกทั้งหลายตามลำธาร ซึ่งเป็นภัยต่อชุมชนเกษตรกรรมอย่างมาก และเรื่องดังกล่าวถูกนำขึ้นมาถกกัน จนในที่สุดชาวนาได้รับชัยชนะเหนือกิจการเหมือง

มาตรการเพื่อการปฏิรูปที่ดินถูกร่างขึ้น ส่วนการปฏิรูปทางด้านอื่นได้เริ่มมีการดำเนินการโดยเฉพาะทางด้านการศึกษา ซึ่งเราได้พยายามหาทางแก้ปัญหาดังกล่าว โดยใช้เวลามากกว่าสองปีแล้ว การแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น ในปัญหาว่าด้วยเศรษฐกิจและสังคมนั้นติดตามมาด้วยความไม่สงบ ดังที่เราพอจะทราบกัน ท่านจะต่อรองกับนายจ้างที่ไม่ค่อยจะเต็มใจได้อย่างไร หากไม่หยุดงาน จะบีบบังคับรัฐบาลให้แทรกแซงเข้าข้างท่านในการขัดแย้งกับกิจการเหมืองได้อย่างไร หากปราศจากการชุมนุมประท้วง ความไม่สงบเหล่านั้นมักจะเกิดขึ้นจากพวก

นักศึกษา...ศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

มองย้อนหลังไปแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าพวกเราล้วนมองปัญหาอย่างแคบ ๆ ตอนที่เรากำลังเกี่ยวกับความไม่สงบ ถ้าปราศจากความไม่สงบและการต่อรองแล้ว เราอาจจะสามารถอยู่อย่างสงบได้ แต่ในที่สุดก็หนีไม่พ้นที่จะต้องลงเอยด้วยการถึงจุดระเบิด เช่นเดียวกับในรัสเซียเมื่อปี ๑๙๑๗ ข้าพเจ้าคิดว่าพวกเราประชาชนธรรมดา ๆ ไม่ชอบการหยุดงานและการชุมนุมทั้งหลาย ซึ่งเป็นกรก่อความระส่ำระสายที่กระทบกระเทือนต่อชีวิตประจำวันของเรา แต่พวกเราทั้งหมดอาจจะตีความผิดในเรื่องนี้ได้

อะไรเกิดขึ้นในปี ๒๕๑๙ ในทัศนะของข้าพเจ้านั้นคิดว่าฝ่ายทหารซึ่งเคยบริหารประเทศมาเป็นเวลานานต้องการอำนาจในการปกครองคืน ข้าพเจ้าตระหนักถึงประเด็นนี้ตั้งแต่กลางปี ๒๕๑๗ ในขณะที่กำลังมีการร่างรัฐธรรมนูญกันอยู่ เป็นที่ทราบกันดีว่า มีบางคนได้วางแผนรวบรวมจัดตั้งกลุ่มอันธพาลที่ติดอาวุธครบครัน ซึ่งปรากฏตัวตามท้องถนนในกรุงเทพฯ โดยไม่ถูกตำรวจจับเลย ฝ่ายทหารได้จัดตั้งกลุ่ม เพื่อทำสงครามจิตวิทยาขึ้น และกระทรวงมหาดไทยได้ส่งเสริมกลุ่มอาสาสมัคร

พหุศาสตร์ ระบบบริหารของไทยไม่เคยแตะต้องทหารเลยแม้ในปี ๒๕๑๖ และ ๒๕๑๗ ส่วนการปกครองท้องถิ่นซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงเทพฯ ก็มีได้มีการปฏิรูปไป ๆ ทิ้งสิ้น พวกที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นพยายามในการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เพื่อยึดอำนาจกลับคืนมา และไม่สนใจใยดีว่าประชาธิปไตยจะบรรลุผลหรือไม่ ที่ได้กล่าวไปนั้นเปรียบเสมือนกลางแห่งการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในปี ๒๕๑๙ ข้าพเจ้าคิดว่าหากท่านจะพิจารณาการร่วมมือของฝ่ายทหารกับตำรวจ ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอทั้งหลาย ความร่วมมือระหว่างฝ่ายทหารกับพวกเจ้าที่ดิน นายธนาคารใหญ่ นักอุตสาหกรรม และแม่กระทั้งคนในระดับหมู่บ้าน เช่น พวกพ่อค้าคนกลางผู้ให้เงินกู้ ท่านจะเห็นได้ว่าคนเหล่านี้ต่างเห็นด้วยกับ 'เสถียรภาพ' ที่ฝ่ายทหารจะเรียกคืนมาที่ข้าพเจ้ากล่าวถึงผู้ให้เงินกู้และพ่อค้าคนกลางนั้น ก็เพราะว่าพวกเขามักจะกล่าวหาว่า กลุ่มนิสิตนักศึกษาเป็นคอมมิวนิสต์ เนื่องจากนักศึกษาอาจจะส่งเสริมและรวบรวมจัดตั้งชาวบ้านเข้าในระบบสหกรณ์ ในการจัดตั้งสหกรณ์นั้นจะมีการขจัดคนกลางและการแก่งกำไรของเขาโดยปริยาย ฉะนั้นคนกลางจะเข้าข้างทหารเพื่อต่อต้านนักศึกษาอย่างแน่นอน

ข้าพเจ้าไม่จำเป็นที่จะต้องอธิบายว่าเกิดอะไรขึ้น ในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ สื่อมวลชนโลกได้แพร่ข่าวและรูปที่เต็มไปด้วยความโหดเหี้ยม ทารุณกรรมแล้ว ข้าพเจ้าใคร่ที่จะกล่าวบางอย่าง ซึ่งไม่ได้รับการแพร่กระจายเท่าที่ควร แม้ว่าจะมีปรากฏในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ทั่วโลกอยู่บ้างก็ตาม ในวันที่ ๖ ตุลาคม หลังจากที่มีการเข็นช่างนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยของข้าพเจ้า มีกลุ่มต่างๆ ประมาณสองถึงสามกลุ่ม ซึ่งพร้อมที่จะเข้ายึดอำนาจกลุ่มที่เป็นรัฐบาลอยู่ในขณะนี้ (รัฐบาลธานินทร์) เป็นกลุ่มแรก ที่เริ่มปฏิบัติการ โดยการยึดอำนาจตอนหกโมงเย็นของวันนั้น กลุ่มที่สองเตรียมที่จะยึดอำนาจเวลา ๔ ทุ่มของวันเดียวกัน เนื่องจากกลุ่มแรกได้ทำการตัดหน้ากลุ่มที่สอง ฝ่ายหลังจึงไม่สามารถทำอะไรได้มากนัก อาจเป็นไปได้ที่ว่าหมอคูของกลุ่มที่สองไม่เก่งเท่ากับหมอคูของฝ่ายแรก เนื่องจากไม่สามารถหาฤกษ์ในการรัฐประหารได้ทันใจ ผู้นำคนหนึ่งของกลุ่มที่สองนี้ได้แก่พลเอกฉัตร ธีระฤทธิ ซึ่งได้ออกบวชเป็นพระอยู่ทั่วศตวรรษกับจอมพลถนอม หลังจากที่ถูกปลดออกจากราชการทหาร ในขณะนี้ เราไม่ทราบว่าเขาอยู่ที่ไหน

มีเหตุผลที่น่าเชื่อในเวลาต่อมาว่ายังมีอีกกลุ่มหนึ่งที่พยายามทำรัฐประหารเช่นกัน ผลที่เกิดขึ้นก็คือว่านายพลท่านหนึ่ง ใน

กลุ่มดังกล่าวถูกส่งไปเป็นผู้ดูแลนักเรียนไทยที่ญี่ปุ่น ขณะนั้นเขาได้กลับมาแล้ว และกำลังจะไปเป็นเอกอัครราชทูตประจำประเทศฮอลแลนด์ ในระบบอเมริกันของท่านนั้น ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นทูตจะได้แก่ผู้ที่เคยช่วยประธานาธิบดีในการหาเสียงในระบบแบบไทยๆ นั้น หากมีเรื่องน่าอับอายเกิดขึ้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะได้รับการแต่งตั้งให้ไปเป็นทูตประจำในต่างประเทศ รูปลักษณะดังกล่าวปรากฏอยู่เป็นนิมิต

ต่อไปจะขอข้ามมาพูดถึงสถานการณ์ปัจจุบัน ทุกวันนี้อะไรกำลังเกิดขึ้นในกรุงเทพฯ การวิเคราะห์ของข้าพเจ้าเผชิญไปตรงกับของนิตยสาร Far Eastern Economic Review ฉบับล่าสุด (๑๑ ก.พ.) กล่าวคือรัฐบาลปัจจุบัน (ธานินทร์) ถึงแม้จะอยู่ภายใต้อำนาจของนายพลกลุ่มหนึ่งก็ตาม แต่ก็กำลังอยู่ในภาวะล่อแหลม ข้าพเจ้าอยากเน้นสักนิดว่าถึงแม้รัฐบาลปัจจุบัน ซึ่งเป็นรัฐบาลพลเรือนจะมองปัญหาแตกต่างจากข้าพเจ้าก็ตาม รัฐบาลดังกล่าวยังคงอยู่ใต้อาณัติของกลุ่มนายทหารที่มีลักษณะยึดหยุ่น จากการทำจอมพลประกาศกลับเมืองไทยเมื่อเดือนมกราคม และเพราะการปรากฏตัวของจอมพลถนอมในกรุงเทพฯ ฯ กลุ่มนายพลทั้งหลายได้ผนึกกำลังกันทั้งสองจอมพล

ทิวาน ชาวเผ่าคิตัวร์รัฐบาลปัจจุบันตระหนักดีถึงภัยที่จะมาจาก
กลุ่มดังกล่าว

อีกกลุ่มหนึ่ง นอกเหนือจากกลุ่มจอมพลถนอม-จอมพลประ
ภาส ได้แตกกลุ่มภายใต้การนำของพรรคชาติไทย หากพวกท่าน
ยังจำกันได้ ผู้นำของกลุ่มทิวานมาจากครอบครัวของพล ต.อ.
เผ่า ชาวเผ่าจะขอขยายความเล็กน้อย ตอนที่จอมพล ป. เป็น
นายกรัฐมนตรีนั้น มีอยู่สองกลุ่มภายใต้อาณัติของเขาที่แข่งกัน
กลุ่มหนึ่งซึ่งประสบความสำเร็จในเวลาต่อมา ได้แตกกลุ่มของ
จอมพลสฤษดิ์ ส่วนอีกกลุ่มก็คือกลุ่ม พล.ต. อ. เผ่า แห่ง
ซึ่งพ่ายแพ้ต่อกลุ่มแรกจนต้องลี้ภัยและถึงแก่กรรมที่ประเทศ
สวิสเซอร์แลนด์ พรรคชาติไทยซึ่งเกี่ยวข้องกับพล ต.อ. เผ่า
พยายามที่จะยึดอำนาจ และมีความสัมพันธ์กับกลุ่มที่สอง (พล
อ. ฉลาด หิรัญศิริ) ที่เตรียมทำการรัฐประหารในคืนวันที่ ๖
ตุลาคม พวกเขายังมีการเคลื่อนไหวที่ออกหน้าออกตาในฐานะ
พรรคการเมืองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสหพรรคในรัฐบาลก็กฤษ
และรัฐบาลเสนีย์ พวกนี้เป็นรัฐบาลมาตลอดช่วงประชาธิปไตย
รัฐสภา

กลุ่มนายทหารที่อาจจะคุกคามเสถียรภาพของรัฐบาลปัจจุบัน
อยู่ในอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งโค่นหลังจอมพลถนอมและจอมพลประภาส

เมื่อปี ๒๕๑๖ กลุ่มหลังหม้อนานาชาติมากจน ต้องการให้จอมพล
ถนอมอยู่นอกประเทศ และไม่ประสงค์ที่จะอยู่ในอาณาเขตของสอง
จอมพลที่ได้กล่าวชื่อไปแล้ว หากพวกเขากลับมาจะมีอำนาจได้
อีกครั้ง

นี่คือสถานการณ์ทั่วไปในกรุงเทพฯ ทุกวันนี้ในสายตาของ
ข้าพเจ้า ชนบทละมิลักษณะอย่างไรบ้าง ในเรื่องดังกล่าวข้าพ-
เจ้าไม่ค่อยสนทนกัน ไม่มีรายงานข่าวยืนยัน แต่ข้าพเจ้ารู้มา
จากเพื่อนฝูง ลูกศิษย์หลายคนที่ยังติดต่อกันอยู่ว่ามีนักศึกษา
อาจารย์ นักหนังสือพิมพ์ ผู้นำกลุ่มแรงงาน และผู้นำชาวนา
หลายคนทีเดียวเข้าไปเพื่อร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ตั้งแต่เดือน
ตุลาคมของปีที่แล้ว เราไม่ทราบจำนวนผู้ที่ไปเห็นเข้าบ้าง แต่
ข้าพเจ้าประมาณว่ามีผู้คนสองถึงสามพันคน มีการกล่าวขานกัน
ว่านักศึกษาประมาณหกพันคนได้ขาดการเรียน ซึ่งข้าพเจ้าได้
นำจำนวนผู้ขาดการเรียนตามที่ฟังมาเน้นหารด้วยสอง ปริมาณ
นี้ไม่สำคัญเท่ากับคุณภาพ ฝ่ายคอมมิวนิสต์ไม่เคยมีผู้คนที่มี
ความสามารถสูงเช่น นักศึกษาแพทย์ นักศึกษาทางวิศวกรรม
การศึกษา วิทยาศาสตร์ สื่อสารมวลชน ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่ารัฐ
ประหารซึ่งดำเนินการไปในนามของการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์
นั้นกลับมีผลช่วยให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์ในป่าของเมืองไทยแข็งแกร่ง

ขึ้น อย่างที่เราอ่านพบบ่อยครั้งตามหน้าหนังสือพิมพ์ การจู่โจม
จากบ้านนมลักษณะถื่น

ในอีกด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นการอ้างถึงหนังสือพิมพ์ Christian
Science Monitor ข้าพเจ้าได้ข่าวว่ากองกำลังของฝ่ายรัฐบาล
เริ่มใช้ระเบิดนาปาล์มในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายทางภาคใต้
และสงครามเคมีทางภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
สิ่งที่เกิดขึ้นคือการต่อสู้ที่เข้มข้นที่สุดในปัจจุบัน ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่า
จะรุนแรงขึ้นในอนาคต

นักศึกษา และเพื่อนหลายคนได้อธิบายเหตุผลของการเข้า
ร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ให้ข้าพเจ้าฟังว่า พวกเขาได้พยายาม
เปลี่ยนแปลงสังคมโดยสันติวิธี แต่กตอลมเหลว และบางคนก็
ถูกฆ่าตาย วิธีเดียวที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมจึงได้แก่การต่อสู้ด้วย
อาวุธ และนี่เองคือสาเหตุ ที่ทำให้พวกเขาสถาปนาแนวร่วม
ในปัจจุบันกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ ตอนนั้นข้าพเจ้าเข้าใจพวกเขาดี
ขึ้น แต่ก็ไม่เห็นด้วยอยู่ดีเพราะยังมีความเชื่ออยู่ว่าความรุนแรง
นั้นเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นเพราะเราสามารถเดินสายกลางได้ ข้าพ
เจ้าไม่ต้องการดำรงชีวิตอยู่ภายใต้ระบบคอมมิวนิสต์ แต่ก็ไม่
ประสงค์ที่จะอยู่ใต้เผด็จการเช่นกัน เพื่อนกลุ่มหนึ่งของข้าพเจ้า
มีความเห็นสอดคล้องกับข้าพเจ้า และต้องการเพียงสองอย่าง

ประชาธิปไตยจะมีรูปแบบอย่างไรนั้นไม่สำคัญเลย เราต้องการ
หลักการสองอย่างเท่านั้น ประการแรกก็คือเสรีภาพและสิทธิ
มนุษยชน ประการที่สอง การมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคต
ของสังคม จะเห็นได้ว่าหลักการเหล่านี้มีได้เป็นของใหม่จาก
ตะวันตกเลย แต่เป็นของจากเอเชีย ชื่อของเราซึ่งมาจากคำว่า
'ไท' นั้นหมายถึงเสรีภาพ และคนไทยทุกคนจะพูดเสมอว่า
ต้องการที่จะเป็นไท หลักการว่าด้วยการมีส่วนร่วมนั้นก็มีอยู่ใน
วัฒนธรรมไทยเช่นกัน และเป็นอุดมการณ์ของคำว่า 'สงฆ์'
สงฆ์หมายถึงการรวมกลุ่มของพระสงฆ์สองคนขึ้นไป ซึ่งจะตกลง
กันว่าจะทำอะไรร่วมกัน หลังจากที่ได้มีการสนทนาแลกเปลี่ยน
ความเห็นแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าผู้ที่กล่าวหาว่าเราไม่มีความรู้ อด
อยาก ไม่สามารถมีเสรีภาพและร่วมในกิจการของประเทศนั้น
เป็นคำกล่าวหาที่ไม่ถูกต้องนัก โดยแท้จริงแล้วภารกิจของ
ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ ในขณะนี้ได้แก่การพยายามเดินสายกลาง
ซึ่งค่อนข้างจะลำบาก พวกเราคิดว่าการแสวงหาทางสายกลาง
ในปี ๒๕๒๐ ยากกว่าเมื่อปี ๒๕๑๖ เสียอีก แต่ก็พยายาม
กันจนให้ได้มาซึ่งเป้าหมายดังกล่าว ถึงแม้ว่าจะต้องล้มเหลวถึง
๑๐๐ ครั้งก่อนที่จะประสบความสำเร็จก็ตาม

ก่อนที่จะยุติการอภิปรายครั้ง^๕นี้ ข้าพเจ้าใคร่ที่จะเสนอบาง
อย่างสำหรับชาวอเมริกัน รัฐบาลและรัฐสภาสหรัฐ ถ้าจะพูด
กันอย่างสั้นๆ ก็ขอให้สหรัฐสนับสนุนข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ ใน
ภารกิจที่ได้กล่าวไปเมื่อสักครู่^๕นี้ แน่อนท่านไม่สามารถแทรก
แซงในกิจการภายในของไทยได้ แต่อย่างน้อยในฐานะสมาชิก
ของโลกเสรี ท่านควรจะสนับสนุนผู้ที่ต่อสู้ทางกฎหมายและศีล
ธรรมเพื่อเสรีภาพในสังคม ประเด็นที่สองข้าพเจ้าอยากจะขอ
ให้รัฐสภาอเมริกันเปิดการอภิปรายเรื่องเมืองไทยขึ้น เพื่อหา
ข้อมูลในการกำหนดนโยบาย ถึงเวลาแล้วที่รัฐสภาและรัฐบาล
อเมริกันจะต้องเปลี่ยนท่าทีเกี่ยวกับสงครามเย็น และการรบรา
ในเอเชีย โดยพิจารณาประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาเมื่อ ๒๐ ปีก่อน
สหรัฐมีแนวโน้มในเอเชียที่จะสนับสนุนมาที่แพ้ โดยเข้าข้าง
คนซึ่งไม่เพียงแต่แพ้แล้วแต่ยังชั่วร้ายและโกงกินอีกด้วย ท่านน่าจะ
จะทบทวนนโยบายของท่านอีกครั้งหนึ่ง ประเด็นที่สาม ข้าพ
เจ้าอยากจะขอให้รัฐบาลอเมริกัน จงละเว้นจากการให้ความ
ช่วยเหลือทางอาวุธยุทโธปกรณ์แก่^๕ทั้งสองฝ่าย แน่อนการ
ให้ความช่วยเหลือทางอาวุธแก่ฝ่ายคอมมิวนิสต์^๕นี้เราจะไม่พูดถึง
เพราะเป็นไปได้ แต่โปรดอย่าให้อาวุธต่างๆ แก่รัฐบาลไทย
เพราะหากท่านทำอย่างนั้นแล้ว ฝ่ายคอมมิวนิสต์จะต้องเข้าหา

ฮานอยและปักกิ่ง เพื่อขอความช่วยเหลือทางอาวุธอย่างแน่นอน แล้วท่านจะทำอย่างไร

ตอนนั้นข้าพเจ้ามีข่าวสารที่ค่อนข้างจะเชื่อถือได้ว่า อาวุธทั้งหลายของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในบ้านนี้ มิได้มาจากฮานอยหรือจากที่อื่น ๆ เลย แต่เป็นอาวุธที่ขโมยมาจากตลาดมืดหรือขโมยมาจากสถานตำรวจหรือกองกำลังของทหารในเมืองไทย ข้าพเจ้าอยากจะขอร้องอย่างเดียวคือขอให้รัฐบาลอเมริกันใช้อิทธิพลบีบบังคับรัฐบาลไทย ให้เคารพในสิทธิมนุษยชนของชาวไทยว่าเป็นสิ่งที่ละเมิดมิได้ ประธานาธิบดีคาร์เตอร์เคยพูดให้คนฟังบ่อยครั้งเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน แต่ข้าพเจ้าคิดว่าเขาคงมุ่งไปยังสหภาพโซเวียตและเช็กโกสโลวาเกียมากกว่า ทำให้ถึงไม่เบนความสนใจในเรื่องที่ว่านมายังจีนและเมืองไทยบ้าง

คำถามและคำตอบ

ข้าพเจ้าอยากจะขอให้ ดร. ป่วย ขยายความอีกเล็กน้อยเกี่ยวกับอิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์ ในขบวนการนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพฯ ๔ ดูเหมือนว่าจะกล่าวว่ามีอิทธิพลดังกล่าวน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลย ซึ่งตรงกันข้ามกับที่ข้าพเจ้าเคยอ่านมา

ข้าพเจ้าจะไม่พูดว่าขบวนการนิสิตนักศึกษาในเมืองไทยนั้นปราศ
จากอิทธิพลของฝ่ายคอมมิวนิสต์ เพราะอิทธิพลดังกล่าวนั้นมี
อยู่บ้าง แต่ก็น้อย ถ้าพูดกันในแง่ปริมาณ ยุทธวิธีของ
ฝ่ายคอมมิวนิสต์มีอิทธิพลพอสมควรเช่นกัน ในหมู่นิสิตนักศึกษา
ที่มิได้ผูกฝักใฝ่คอมมิวนิสต์ ข้าพเจ้ายอมรับในเรื่องของอิทธิพลและ
จะขอเล่าอะไรให้ฟังอย่างหนึ่งคือ ตอนที่นักศึกษาหนีไปลาว
และประกาศทางวิทยุเสียงประชาชนไทยว่า พวกเขาได้แปร
สภาพเป็น 'แนวร่วม' กับฝ่ายคอมมิวนิสต์นั้น ข้าพเจ้าตีความ
หมายคำ 'แนวร่วม' ว่ามิได้หมายความว่าถึงการศึกษาจะ
เป็นคอมมิวนิสต์หรือสมาชิกของ พ.ค.ท. แต่หมายความว่า
พวกเขากำลังจะร่วมมือกับฝ่ายคอมมิวนิสต์เพื่อต่อต้านเผด็จการ
แม้แต่ในปัจจุบันข้าพเจ้ายังประเมินการว่าไม่สายเกินไปนักที่เร
จะดึงผู้คนที่เป็แนวร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์กลับคืนมา หาก
ปล่อยไว้ต่อไปในวันข้างหน้า เช่นเดียวกับประวัติศาสตร์ของ
หลายประเทศ ผู้ที่เป็นแนวร่วมของฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็จะตกอยู่
ภายใต้อิทธิพลของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในที่สุด

ท่านเริ่มการอภิปรายโดยพาตึงถึงภาวะเศรษฐกิจไทย
ก่อนปี ๒๕๑๙ หลังจากฟังท่านอภิปรายข้าพเจ้าไม่แน่ใจ
ว่าท่านมีความเห็นหรือไม่ว่า เศรษฐกิจมีส่วนอย่างมากที่

เหตุการณ์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๑๖ ข้าพเจ้าอยากจะให้
ท่านขยายความและกล่าวถึงลักษณะส่วนตัวเกี่ยวกับภาวะ
ทางเศรษฐกิจว่า จะมีส่วนมากน้อยแค่ไหนต่อการกำหนด
อนาคต

ข้าพเจ้าเกรงว่าจะไม่ได้อธิบายอย่างกระจ่างแจ้งในประเด็นที่ว่า
นี้ ก่อนปี ๒๕๑๖ นั้นพอจะกล่าวได้ว่าเราประสบความสำเร็จ
พอสมควรในการพัฒนาประเทศตามแบบฉบับทั่วไป ถ้าไม่
คำนึงถึงปัญหาทางสังคมทั้งหลายที่ติดตามมา เราพิจารณาแต่
รายได้ของชาติและอัตราการเจริญเติบโต โดยไม่มองถึงสิ่งที่
'แฝง' อยู่ในตัวเลขเหล่านี้ เกี่ยวกับเรื่องนั้นข้าพเจ้าอยากจะ
โทษตัวเองในฐานะหนึ่งในผู้ที่วางแนวการพัฒนาตั้งกล่าวขึ้นมา
อย่างที่ได้ออกไปแล้วก่อนปี ๒๕๑๖ ชนบทมีลักษณะเฉื่อยชา
ในขณะที่กรุงเทพฯ ที่พวกท่านรู้จักกันดีได้ขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ

ระหว่างปี ๒๕๑๖ ถึงปี ๒๕๑๙ ภาคเศรษฐกิจทั้งหมดนั้น
ดำเนินการไปอย่างปกติ แม้แต่ในปีที่แล้วเรายังมีดุลชำระ
หนี้เกินดุล และอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเท่ากับ
๖.๕% ถ้ามองเศรษฐกิจแบบมหภาคแล้วไม่มีอะไรที่น่ากังวลใจ
เลย ในด้านจุลภาคการกระจายรายได้เป็นประเด็นหลักที่เราให้
ความสำคัญ อย่างที่ข้าพเจ้าเคยกล่าวไว้แล้ว พวกนายธนาคาร

ต่างไม่พอใจนโยบายดังกล่าว ส่วนคนธรรมดาที่ไม่ชอบความพยายามที่ว่าเช่นกัน เพราะความไม่สงบทั้งหลายดังที่เคยกล่าวไปบ้างแล้ว พวกเจ้าที่คิดมองการปฏิรูปที่ดินด้วยความหวาดกลัว ถึงแม้พวกเขาจะไม่เอ่ยปากถึงก็ตาม คนรวยทั้งหลายต่างก็ไม่พอใจร่างพระราชบัญญัติภาษีมรดกที่ถกเสนอเข้าสภา เมืองไทยยังปราศจากภาษีมรดก ทั้งหมดนี้มีส่วนกระตุ้นให้เกิดรัฐประหารพร้อมกับการแสวงหาอำนาจของฝ่ายทหาร และพอกล่าวได้ว่าเหตุการณ์เหล่านี้เกื้อกูลต่อการได้คืนมาซึ่งอำนาจโดยทหาร

อยากจะขอให้กล่าวถึงบทบาทนโยบายของอเมริกันในทัศนะของท่านในช่วงก่อนการสถาปนาระบบประชาธิปไตยเมื่อปี ๒๕๑๖ จนถึงการรัฐประหาร และท่านคิดว่าผลประโยชน์ของอเมริกันได้รับการสนองหรือไม่และอย่างไรจากการสถาปนารัฐบาลตามระบอบรัฐสภา และจากการสถาปนาเผด็จการทหารชนิดใหม่

ในทศวรรษ ๑๙๖๐ (๒๕๐๓-๒๕๑๒) ข้าพเจ้าอยู่ในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงบประมาณแห่งชาติ ซึ่งทำให้มีโอกาสดูความเห็นจากทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนในประเทศไทย เรื่องต่าง ๆ ว่าด้วยการตั้งฐานทัพอากาศหลาย การฝึกตำรวจ

ตระเวนขายแดน ฯลฯ ในสายตาของข้าพเจ้าขณะนั้นล้วนเป็นการกระทำเพื่อสนองตันทหาของสหรัฐเกี่ยวกับสงครามเย็นทางสนประเทศไทยกลายเป็นตัวเชื่อมอันหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์เพื่อสกัดอิทธิพลและการขยายตัวของรัสเซีย และจีน ซึ่งคงจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยบ้าง ถ้าเราเชื่อสมมติฐานว่าประเทศไทยจะต้องถูกปกป้องจากภัยคอมมิวนิสต์ ข้าพเจ้าคิดว่าพวกเราทั้งหมดคงจะได้บทเรียนแล้วว่า การปฏิบัติการของสหรัฐในอินโดจีนนั้นล้มเหลวเช่นเดียวกับการปฏิบัติการในประเทศไทย มีข่าวลือซึ่งข้าพเจ้าคิดว่ามีส่วนจริงอยู่มากว่า ความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐนั้นได้สร้างความมั่งคั่งให้กับนายพลบางคนโดยทั้งหมด ข้าพเจ้าคิดว่า อิทธิพลของสหรัฐในการบ่อนทำลายเสถียรภาพของเมืองไทย (ไม่ได้หมายถึงทหารอเมริกัน) นั้นมีลักษณะผสมกันทั้งสองแง่ กล่าวคือถ้ามองย้อนหลังไปแล้วเราฉลาดขึ้นกว่าเดิม แต่ถ้ามองทั้งหมด ความพยายามในการสกัดการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์นั้นล้มเหลว แต่ข้าพเจ้าก็มิได้อ้างว่าตนเองได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าแล้วว่าอะไรจะเกิดขึ้น

ในช่วงประชาธิปไตย ระหว่างปี ๒๕๑๖ - ๒๕๑๙ ขณะที่สหรัฐกำลังถอนตัวออกจากอินโดจีน นิสิตนักศึกษาได้ขอให้ทหารอเมริกันถอนตัว ปีที่ฐานทัพทหารอเมริกันในเมืองไทย

และนำเครื่องมืออุปกรณ์ทั้งหลายออกจากฐานทัพเหล่านี้ให้หมด
ซึ่งถ้าจะพูดไปแล้วก็เป็นกรกระทำแบบชาตินิยมทีเดียว ข้าพเจ้า
คิดว่าในช่วงนั้นอิทธิพลของสหรัฐเป็นไปในทางลบ ถึงแม้จะ
ช่วยครุฑตาม สหรัฐได้แต่งตั้งเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทย
เมื่อปี ๒๕๑๖ ซึ่งเป็นที่รักกันโดยทั่วว่ามาจากหน่วยสืบราชการ
ลับ ซี.ไอ.เอ ถึงแม้ว่าทูตที่ว่านี้จะถูกเรียกตัวกลับในเวลาต่อมา
แต่ก็สายเกินไป เพราะความเสียหายได้บังเกิดขึ้นแล้ว ข้าพเจ้า
อยากจะพูดเช่นเดียวกับเมื่อเริ่มการอภิปราย ซึ่งคล้ายกับที่กล่าว
บ่อยครั้งกับนักศึกษาว่า ถ้ามองทางประวัติศาสตร์แล้ว จะเห็น
ได้ว่าอเมริกาเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดสำหรับไทยตลอดมา พวก
อเมริกัน จนกระทั่งทุกวันนี้เคยทำตนเป็นจักรวรรดินิยมกับเรา
เลย และเราไม่ควรกลัวว่าจะต้องสูญเสียอาณาบริเวณของประ
เทศให้กับสหรัฐ ตรงกันข้าม สหรัฐได้ช่วยให้ไทยได้คืนมาซึ่ง
อิทธิปไตยเมื่อปี ๒๔๗๗ โดยเป็นประเทศแรกที่ส่งที่ปรึกษาชั้น
เยี่ยม อันได้แก่ ดร. ฟรันทิส แซเอเยร์ให้ตระเวนไปรอบโลก
เพื่อขอให้ประเทศต่าง ๆ เลิกล้มสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ในปี
๒๔๘๘ ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลง ข้าพเจ้า
ได้พบเห็นมากับตัวเองถึงความช่วยเหลือที่รัฐบาลอเมริกันได้ให้
แก่ไทย หลังจากการปราศรัยของญี่ปุ่นเพื่อค้ำกับการเรียกร้อง

ของฝ่ายอังกฤษ ฝรั่งเศส และออสเตรเลีย และรอดพ้นจาก
การเป็นฝ่ายที่แพ้สงคราม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นอิทธิพลที่ตกตงหน

ส่วนอิทธิพลที่เลวร้ายของสหรัฐนั้น เริ่มมีผลในทศวรรษที่
๑๙๖๐ (๒๕๐๓ - ๒๕๑๒) และ ๑๙๗๐ (๒๕๑๓ - ๒๕๒๒)
อย่างไรก็ดี ชาวไทยส่วนมากยังยกย่องอเมริกาว่าเป็นเพื่อนที่ดีที่
สุด ซึ่งเคยช่วยเหลือเรามาในอดีต รัฐบาลไทยเป็นห่วงภาพ
พจน์ของตนในต่างแดนอย่างมาก และไม่ต้องการให้ข้าพเจ้า
พูดคุยกับพวกท่าน รัฐบาลได้กล่าวอย่างชัดเจนว่าไม่ประสงค์
ให้ข้าพเจ้าพูดที่วอชิงตัน ดี.ซี. เพราะการอภิปรายของข้าพเจ้า
นั้นจะทำลายภาพพจน์ของเขา อย่างไรก็ตามสิ่งที่ฉันกล่าวแสดงให้เห็น
เห็นว่ารัฐบาลไทยวิตกกังวลในภาพพจน์ของตน และทัศนคติ
ต่างประเทศมีต่อตนเองมาก ฉะนั้นการใช้อิทธิพลต่อรัฐบาล
ไทยจึงง่ายกว่ารัฐบาลอาร์เจนตินาและชิลีมาก

พอมมีความหวังใหม่

ข้าพเจ้าไม่มีความหวังใด ๆ ทั้งสิ้น แต่คาดว่าหากมีรัฐประหาร
จากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ข้าพเจ้าได้อธิบายไปแล้วเกิดขึ้น จะมีการ
จับคนเข้าคุกมากขึ้น พร้อมกับความโหดเหี้ยมทารุณที่ตามมา
เพราะว่าในปัจจุบันเผด็จการทหารมีคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็น

พลเรือนกีดขวางอยู่ นายพลหลายคนมีความเห็นว่าประเทศไทย
น่าจะมรีรัฐบาลทหารในอนาคต ซึ่งเป็นข่าวลือกันในเมืองไทย
ขณะนั้น

ในช่วงการสถาปนาระบอบประชาธิปไตยนั้น ท่านมิได้
กล่าวถึงบทบาทของพระราชวัง ในเรื่องนี้เลย ข้าพเจ้าคิด
ว่าในช่วงการลุกฮือของนิสิตนักศึกษา เมื่อปี ๒๕๑๖ นั้น
ดูเหมือนว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมีส่วนช่วย
นักศึกษาให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย แต่ในปี
๒๕๑๙ ตามที่ข้าพเจ้าได้อ่านจากหนังสือพิมพ์ และฟังข่าว
ลือทั้งหลายดูเหมือนว่าบทบาทที่ว่านี้ จะตรงกันข้ามกับ
เหตุการณ์ เมื่อปี ๒๕๑๖ ท่านมีความเห็นอย่างไรบ้าง
จริงอย่างที่ท่านว่า ข้าพเจ้าได้พูดถึงเหตุการณ์เมื่อปี ๒๕๑๖
แต่ไม่ได้กล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระ
นางเจ้า ฯ เลย ซึ่งทำไปโดยเจตนา เพราะข้าพเจ้าคิดว่าข่าว
ลือในเรื่องดังกล่าวทั้งในเมืองไทย และหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ นั้น
ก็มากพออยู่แล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าจะเป็นการกระทบกระเทือนต่อ
ประเทศไทยหากมีการพูดเกินเหตุเกี่ยวกับเรื่องพระราชกรณียกิจ
ต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ

ข้าพเจ้ามิได้เป็น Royalist หรือ Ultra-royalist ในลักษณะที่เห็นพระมหากษัตริย์เป็นเทวราช แต่ข้าพเจ้าเชื่ออย่างจริงใจว่าสถาบันกษัตริย์มีบทบาทสำคัญในประเทศไทย ซึ่งได้แก่การเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทยทั้งปวง บทบาทดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศชาติ ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงถือว่าเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้า ที่จะไม่แพร่ข่าวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ให้มากขึ้นกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งท่านคงเข้าใจเหตุผลถึงที่ข้าพเจ้าได้กล่าวไปแล้ว

ดูเหมือนว่า ท่านได้ชี้ให้เห็นเบื้องหลังเกี่ยวกับกลุ่มสองกลุ่ม อันได้แก่ทหารและนักศึกษาอย่างลึกซึ้ง อยากรจะทราบว่ายังมีกลุ่มอื่นๆ อีกไหม ในเมืองไทยที่กำลังมีความตื่นตัว และความสำนึกทางการเมือง ที่ตามไปนั้นก็เพราะว่าในการเลือกตั้งครั้งแรกในทศวรรษ ๑๙๖๐ (๒๕๐๓-๒๕๑๒) คนไทยกลุ่มหนึ่งที่ข้าพเจ้ามีความสัมพันธ์ด้วย ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๑๒ ถึง ๑๕ คน และเป็นบัณฑิตจากมหาวิทยาลัย คนเหล่านี้ไม่สนใจการเมืองเลย ข้าพเจ้าเป็นผู้เดียวที่พยายามชักจูงให้พวกเขาไปลงคะแนนเสียง พวกเขามีความรู้สึกว่าเป็น defeatists ฉะนั้นจึงเห็นว่าการ

เลือกตั้งจะไม่ทำให้เกิดอะไรขึ้นมาเลย ตอนนั้นข้าพเจ้าเข้าใจแล้วว่าที่พวกเขาเป็นเช่นนั้น ก็เพราะว่าพวกเขาใช้ชีวิตอยู่ภายใต้เผด็จการทหารตลอดมา จึงใคร่ที่จะเรียนถามว่า นอกเหนือไปจากพวกนิสิตนักศึกษา ยังมีกลุ่มไหนอีกบ้างที่กำลังค้นคว้าทางการเมืองในปัจจุบัน

ข้าพเจ้าคิดว่าในปัจจุบันกลุ่มต่าง ๆ จะอยู่อย่างสงบนิ่งหรือไม่ก็สลายตัวลงเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่วนผู้ที่มีความเห็นใกล้เคียงกับข้าพเจ้านับว่ามีจำนวนมากทีเดียว ข้าพเจ้ามีความหวังว่าอดีตสมาชิกรัฐสภาทั้งหลาย จะพยายามแสวงหาทางออกจากสถานการณ์ที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ แม้แต่คึกฤทธิ์เองยังมีการกล่าวกันว่าพยายามที่จะแก้ไขสถานการณ์อยู่บ้างแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ฉะนั้นข้าพเจ้าอยากจะพูดว่าในเมืองไทยขณะนี้ยังมีคนอีกมากที่กำลังคิดแบบเดียวกับข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ แต่ในปัจจุบันไม่มีใครไว้ใจใคร ทุกคนจึงมีลักษณะพูดน้อย บางทีคนเหล่านี้อาจจะปรากฏตัวขึ้นภายหลังในฐานะแนวที่สามเพื่อประชาธิปไตยก็ได้ แต่ในอีกด้านหนึ่งจะเห็นหนุ่มสาวทั้งในประเทศ และนอกประเทศจำนวนหนึ่งที่หมดหวังในการได้มาซึ่งประชาธิปไตยโดยสันติวิธี คนเหล่านี้มีความเห็นว่าเนื่องจากไม่มีทางเลือก นอก

เหนือไปจากสองแนวที่โต้กล่าวไปแล้ว พวกเขาจำเป็นต้องเลือกทางใดทางหนึ่ง เผด็จการทหารหรือคอมมิวนิสต์

อยากจะขอความเห็นจากท่าน เกี่ยวกับบางอย่างที่ข้าพเจ้าพบขณะที่มีโอกาสอยู่ในกรุงเทพฯ เผอิญข้าพเจ้าได้เดินทางไปยังกรุงเทพฯ สองวันหลังจากการรัฐประหาร และผู้สังเกตการณ์ตะวันตกบางคนก็ข้าพเจ้าได้สนทนาด้วยกล่าวว่า พวกนักศึกษาประเมินอำนาจของคนสูงเกินไป พวกเขาได้ทำเกินขอบเขตเพราะการขับไล่จอมพลถนอมนั้นเท่ากับเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญที่พวกนักศึกษา และปัญญาชนทั้งหลาย ได้เพียรพยายามอย่างมากในกำรได้มา พวกผู้สังเกตการณ์เหล่านี้ได้แสดงมาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญให้ข้าพเจ้าดู ซึ่งระบุไว้ว่า “ผู้ที่ถือสัญชาติไทยจะไม่สามารถถูกเนรเทศออกจากพระราชอาณาจักอย่างเด็ดขาด” และกล่าวว่า เป็นเรื่องแปลกมากที่ทั้งนักศึกษาและปัญญาชน ซึ่งต้องการระบอบประชาธิปไตยสำหรับเมืองไทย จะตกเป็นเครื่องมือ หรือกลายเป็นกลุ่มที่นำระบอบทหารกลับคืนสู่ประเทศไทย

ท่านคิดบ้างไหมว่า หากพวกนิสิตนักศึกษาไม่ประท้วงมากเกินไป ไม่ขอในสิ่งที่อยู่นอกเหนืออำนาจของรัฐบาล

เสนีย์ (เพราะเสนีย์อย่างที่เราทราบกันว่าเป็นนักกฎหมาย) แล้วเผด็จการทหารอาจจะยังไม่กลับคืนสู่เมืองไทยก็ได้ และจะมีเหตุการณ์หรือโอกาสใดบ้างใหม่ ที่ทำให้ทหารตัดสินใจยึดอำนาจ เพราะมีผู้บอกเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า ก่อนการรัฐประหารนั้น สังคมเต็มไปด้วยอนาธิปไตย และไม่มีใครพอใจในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ขณะนั้น ขอให้ท่านช่วยตอบคำถามดังกล่าวด้วย

ข้าพเจ้าจะให้ความเห็นส่วนตัว ความเห็นอย่างจริงใจเพราะไม่สามารถเก็บความเห็นดังกล่าวไว้ได้ ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว้ากที่ท่านได้เข้ามา^๕ เป็นเพียงครั้งหนึ่งของความจริงทั้งหมดเท่านั้น กลุ่มนิสิตนักศึกษาได้ขอให้รัฐบาลเสนีย์ทำอย่างใดอย่างหนึ่งคือ ขັบไล่จอมพลถนอมออกนอกประเทศ หรือไม่นำเขาขึ้นศาลนี้แหละคือสิ่งที่พวกนิสิตนักศึกษาต้องการโดยแท้จริง ข้าพเจ้ามิได้เข้าข้างนักศึกษา ในการอธิบายสถานการณ์ต่อพวกท่านในวันนี้ เพราะนักศึกษาต้องการให้รัฐบาลทำอะไรลงไปสักอย่างหนึ่ง ดังที่ใดกล่าวไปแล้วจริง ๆ กล่าวคือไล่จอมพลถนอมออกในลักษณะคล้ายกับที่จอมพลประภาสเคยโดนมาแล้ว หรือไม่นำจอมพลถนอมขึ้นศาลเสีย

แต่รัฐบาลเสนียดจ้วงแต่วันที่ ๑๙ ของเดือนกันยายนจนกระทั่งวันที่ ๖ ของเดือนตุลาคมหาได้ทำอะไรลงไปไม่ และเลื่อนกำหนดเวลา เพื่อตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งออกไปเรื่อย นี่เป็นทัศนคติของข้าพเจ้า

อีกเรื่องหนึ่ง ว่าด้วยความสับสนวุ่นวายก่อนรัฐประหารนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าการประท้วงของนักศึกษาธรรมศาสตร์ ที่แม้ว่าข้าพเจ้าจะไม่ค่อยชอบนัก เป็นการประท้วงโดยสันติวิธีที่เต็มไปด้วยความสงบและปราศจากความวุ่นวายทั้งปวง ความวุ่นวายต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นจากพวกตำรวจ ที่ได้บุกรุกเข้าไปในมหาวิทยาลัยในตอนเช้ามืดของวันที่ ๖ ตุลาคม โดยการยิงแบบไม่เลือก นี่คือสาเหตุของความวุ่นวายไม่สงบที่ท่านหมายถึง และก็เป็นเวลาและสถานการณ์ที่เหมาะสมแก่การทำรัฐประหาร โดยอ้างถึงความวุ่นวายทั้งหลาย ถ้าท่านกลับไปอ่าน New York Times และ Washington Post หรือไม่ก็อ่าน London Times, Guardian หรือหนังสือพิมพ์ญี่ปุ่น ท่านจะได้รายงานแบบเดียวกับที่ข้าพเจ้าเล่าไปเมื่อสักครู่

ใครเป็นผู้ก่อหวอดความวุ่นวายทั้งหลาย ข้าพเจ้าจะไม่พูดว่านักศึกษาไม่ผิดเลย เพราะเห็นด้วยกับรายงานที่ท่านได้มาว่า นักศึกษามีความมั่นใจเกินไปเกี่ยวกับอำนาจของพวกเขา ข้าพเจ้า

ได้เขียนเป็นภาษาไทย และแปลเป็นภาษาอังกฤษเกี่ยวกับ
สถานการณ์ดังกล่าวในทัศนะของข้าพเจ้า มีอยู่ส่วนหนึ่งเกี่ยวกับ
นักศึกษา ซึ่งบางทีข้าพเจ้าจะแจกให้ท่านชุดหนึ่ง ข้าพเจ้าได้
พบแบบเดียวกันว่านักศึกษามีความมั่นใจที่สูงเกินไป พวกเขา
ได้ให้ความสนใจกับทุกเรื่องไม่ว่าจะสำคัญมากน้อยเพียงใดก็ตาม
และพยายามที่จะแสดงออก และเคลื่อนไหวสร้างความไม่สงบ
ต่าง ๆ เพราะเหตุนี้เองคะแนนนิยมของพวกเขาจึงตกลงไปมาก
และก็เป็นความจริงที่ข้าพเจ้าได้เขียนไว้เช่นกัน อาจจะพอกล่าว
ได้ว่าหากพิจารณาพฤติกรรมของนักศึกษาแล้ว จะเห็นได้ว่า
พวกเขาเป็นผู้สร้างความหายนะให้กับตัวของเขาเอง แต่ก็มีได้
หมายความว่าพวกเขาเป็นสาเหตุของความวุ่นวายทั้งปวง

ท่านมักถูกเอ่ยชื่อบ่อยครั้งว่าอาจจะได้เป็นนายกรัฐมนตรี
และข้าพเจ้าไม่ประสงค์ที่จะถามว่าท่านจะทำอะไรลงไป
บ้าง หากเป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น แต่ข้าพเจ้าสงสัย
อยู่ว่าถ้ามองย้อนหลังไปแล้ว มีนโยบายหลักอย่างไรบ้าง
ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการทหาร การเมืองภายใน หรือนโยบาย
ต่างประเทศที่รัฐบาลประชาธิปไตยอาจดำเนินการ ซึ่งแตก
ต่างจากโดยทั่วไป เพื่อเปิดโอกาสให้ระบอบประชาธิปไตย
ฝังรากในเมืองไทย

ข้าพเจ้าคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ คงใจที่จะ
ศึกษาและสนทนาแลกเปลี่ยนความเห็นร่วมกัน เราจะต้องเรียน
รู้จากอดีต สิ่งที่เราได้ทำไปหรือละเลยในอดีตซึ่งก่อให้เกิด
สถานการณ์ที่ทำให้เราต้องสูญเสียประชาธิปไตยนั้น ข้าพเจ้า
คิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งเราตั้งใจว่าจะสัมมนาถกเถียงแลกเปลี่ยน
ความเห็นซึ่งกันและกัน ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าประชาธิปไตย
ในประเทศไทยนั้น เป็นสิ่งที่เราจะต้องฝึกซ้อมกันอย่างเนืองนิจ
เช่นเดียวกับในประเทศอื่น ๆ และจะไม่สามารถมีลักษณะแบบ
ในห้องเรียน กล่าวคือเราไม่สามารถที่จะมีประชาธิปไตยแบบ
ชี้นำ (Guided Democracy) แล้วบรรลุประชาธิปไตยที่สมบูรณ์
ได้ในที่สุด เราจะต้องฝึกซ้อมอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นจะต้องใช้
เวลานานทีเดียวก่อนที่จะสามารถประสบความสำเร็จได้ แม้แต่
อังกฤษเองยังต้องใช้เวลาดังหลายทศวรรษ กว่าที่จะได้มาซึ่ง
ประชาธิปไตย ส่วนฝรั่งเศสนั้นได้ล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่าจน
ในที่สุดก็บรรลุถึงประชาธิปไตยจนได้ สหรัฐเองยังต้องใช้เวลา
ตั้งแต่ปี ๒๓๑๕ เพื่อเรียนรู้ถึงการเป็นประเทศเอกราชเลย
ข้าพเจ้ามิได้หวังจะประจบสอพลอท่านเลย เพราะความจริงมัน
บ่งชัดอยู่แล้วว่าสหรัฐให้ความสำคัญอย่างมากกับประชาธิปไตย
อย่างไรก็ตามในการมีระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องใช้เวลานาน

ในการเปิดโอกาสให้ประชาธิปไตยเจริญเติบโตและเบิกบาน
ขึ้นนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าจะต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง
กล่าวคือน่าจะมีการจัดระบบทหารเสียใหม่ เพื่อกันไม่ให้ทหาร
สามารถยึดอำนาจกันได้ภายในสองหรือสามปี หากเราจัดระบบ
ทหารใหม่เมื่อปี ๒๕๑๖ บางทีฝ่ายทหารอาจจะก่อรัฐประหาร
ขึ้นทันทีก็ได้ ซึ่งก็อาจจะดีกว่าการปล่อยให้ผ่านไปสามปี
ก่อนที่พวกเขาจะลุกฮือขึ้นมา บางทีเราน่าจะดำเนินการปฏิรูปร
บบบริหาร เพื่อให้การปกครองท้องถิ่นอยู่ภายใต้ชาวท้องถิ่น
แทนที่จะถูกกุมอำนาจจากกรุงเทพ ฯ ยังมีอีกหลายอย่างที่เรา
จะทำซึ่งต้องใช้เวลาทั้งสิ้น เราจะต้องศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ
เรื่องเหล่านี้

การอภิปรายของท่านทำให้เกิดความเข้าใจ (อย่างน้อย
ก็ในทัศนะของข้าพเจ้า) ว่าการปรากฏตัวของสหรัฐใน
ทศวรรษที่ ๑๙๖๐ (๒๕๐๓-๒๕๑๒) นั้นเป็นการตัดสินใจ
ใจของฝ่ายเดียว ซึ่งยึดเยียดความคิดให้กับอีกฝ่ายหนึ่ง
ข้าพเจ้ายังจำได้เมื่อครั้งที่เคยพบปะกับจอมพลสฤษดิ์ เอก
อัครราชทูตยัง และตัวท่านเองในกรุงเทพ ฯ หากจำไม่ผิด
ได้มีความเห็นพ้องต้องกัน ในประโยชน์ที่จะได้จากการที่
สหรัฐมีทหารอยู่ในเมืองไทย จึงกล่าวได้ว่าทั้งฝ่ายไทยและ

ฝ่ายอเมริกัน ต่างต้องการให้มีทหารอเมริกันอยู่ในเมือง
ไทยทั้งสน^{๕๕}

ข้าพเจ้าเสียใจอย่างยิ่งที่ทำให้ท่านเกิดความเข้าใจเช่นนั้น เพราะ
ข้าพเจ้าคิดว่าประเด็นที่วั้นระหว่างรัฐบาลอเมริกันและรัฐบาล
ไทยนั้น เป็นข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายยินยอมพร้อมใจกัน

ข้าพเจ้าคิดว่า ไม่ว่าใครก็ตามสามารถยืนยันได้ว่าการ
ปรากฏตัวของสหรัฐนั้น ถูกขยายเวลาออกเกินความจำเป็น
แต่ก็มีอีกประเด็นหนึ่งที่ข้าพเจ้าใคร่จะยกขึ้นมาคือ ไทย
และเวียดนามนั้นมีความขัดแย้งกันทางประวัติศาสตร์ในรูป
ของสงคราม ซึ่งเป็นเวลานานกว่า ๕๐๐ ปี

หากเราอ้างว่าในปี ๒๔๙๗ ขณะที่ฝรั่งเศสกำลังถอน
ตัวออกจากอินโดจีนนั้นสหรัฐมีทางเลือกกว่า จะสวมบทบาทของ
ฝรั่งเศสต่อหรือไม่ เราอาจจะตัดสินใจผิดไปก็ได้ แต่ถ้าเรา
ไม่ได้ตัดสินใจดังที่เราได้ทำลงไปแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าจาก
ตัวอย่างของเกาหลี ในปี ๒๔๙๓ และประเทศต่าง ๆ ใน
ยุโรปก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง หากสหรัฐถอนตัวในปี
๒๔๙๗ พร้อมกับฝรั่งเศสแล้ว เวียดนามใต้คงจะถูกผนวก
ด้วยเวียดนามเหนือภายในสองสามปี แทนที่จะเป็น ๒๕๑๘
การรวมเวียดนามทั้งสองคงจะเกิดขึ้นในปี ๒๔๙๓ หรือปี

๒๔๙๔ อย่างน้อยไทยก็มีโอกาสสร้างตัวทางเศรษฐกิจตั้ง
แต่ปี ๒๔๙๔ จนถึงปี ๒๕๑๘ และสามารถสร้างถนน
สะพาน ฯลฯ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะในภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ เราได้ซื้อเวลาให้กับเมืองไทย ถึงแม้ว่าการ
กระทำดังกล่าวเป็นภัยต่อเวียดนามก็ตาม ท่านคิดว่าอะไร
จะเกิดขึ้นกับไทย หากเราไม่ได้ยู่ต่อไปในเวียดนามเมื่อปี
๒๕๙๗ ถ้าพิจารณาถึงความขัดแย้งทางประวัติศาสตร์
ระหว่างประเทศทั้งสอง

ข้าพเจ้าคิดว่า การวิเคราะห์ของท่านนั้นมีสมมติฐานว่าเวียดนาม
เหนือมีนโยบายอย่างแน่วแน่ที่จะบุกประเทศไทย และประเทศ
ไทยในทศวรรษที่ ๑๙๕๐ (๒๔๙๓-๒๕๐๒) มีฐานะที่อ่อน
แวกว่าเวียดนามในช่วงเดียวกัน ข้าพเจ้าไม่คิดว่าสมมติฐาน
ทั้งสองจะถูกต้อง เพราะหลังจากที่ไต่ทันทุคุชัทรมานมานานปี
เวียดนามเหนือคงจะไม่ผนวกเวียดนามใต้ทันที ในประเด็นที่ว่า
การรวมเวียดนาม เมื่อปี ๒๕๑๘ หรือในปี ๒๕๙๖ อันไหน
จะดีกว่ากันนั้น ข้าพเจ้าไม่อาจจะตอบได้และท่านจะต้องตัดสินใจ
ใจเอาเอง สำหรับข้าพเจ้านั้นคิดว่าหากเวียดนามเหนือประสงค์
ที่จะผนวกประเทศ โดยปราศจากความลำบากทั้งปวง เมื่อปี
๒๕๙๖ แล้ว ก็น่าจะปล่อยให้เขากระทำการลงไป ที่พูดนี้ข้าพ-

เจ้ามิได้สนับสนุนการยึดประเทศของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งท่าน
จะเห็นได้ไม่เพียงแต่จากคำพูดของข้าพเจ้าเท่านั้น แต่จากการ
กระทำ ปาฐกถา และการเขียนของข้าพเจ้าด้วย อย่างไรก็ตาม
ก็คิดว่าข้าพเจ้าคิดว่าหากไทยในทศวรรษที่ ๑๙๕๐ (๒๔๙๓-
๒๕๐๒) ไม่สามารถป้องกันตัวเองได้แล้ว ก็หมกกันสำหรับ
ชาวไทย ข้าพเจ้าหมายความว่า เป็นการไร้ประโยชน์ ถ้าเราไม่
สามารถช่วยตัวเอง ไม่สามารถพึ่งตัวเองในการป้องกันประเทศ
จากเวียดนาม ถ้าฝ่ายหลังต้องการที่จะรุกรานเรา

ข้าพเจ้าคิดว่าประเทศไทยมีฐานะดีพอสมควร หลังจากที่
สงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลง โดยที่เราไม่ได้รับผลกระทบ
กระเทือนเลย ในขณะที่เวียดนามกำลังต่อสู้กับฝรั่งเศสอยู่ เรา
มีความเข้มแข็งพอ ฉะนั้นถ้าท่านกำลังพูดถึงยุทธศาสตร์ยุทธวิธี
ในการทหารแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าไทยมีความสามารถพอที่จะป้องกัน
ตัวเองได้

ท่านได้พยายามดำเนินการปฏิรูปต่าง ๆ นานานับตั้ง
แต่เดือนตุลาคม ๒๕๑๖ จนถึงเดือนตุลาคมปี ๒๕๑๙
ข้าพเจ้ามีปัญหาธรรมดา ๆ อยู่ข้อหนึ่งคือทำไมฝ่ายประชา
ธิปไตยจึงไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างล้นหลามภายในประ

เทศจนพอเพียงต่อการป้องกันมิให้ฝ่ายทหารสามารถเข้ามา มีอำนาจใหม่ได้

คำตอบอย่างสั้นก็คือว่าเราไม่มีเวลาพอในขณะนั้นและฝ่ายทหาร
ได้จัดตั้งกลุ่มคนต่างๆ เพื่อทำร้ายนิสิตนักศึกษา และไม่เพียง
แต่นักศึกษาเท่านั้นแต่รวมถึงชาวนา กลุ่มแรงงานและกรรมกร
ในเมืองอีกด้วย สงครามจิตวิทยาถูกสร้างขึ้นและดำเนินการ
โดยทหารอย่างมีประสิทธิภาพทีเดียว ฉะนั้นในด้านหนึ่งเราจะ
เห็นว่าเวลาเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้นไม่เพียงพอ ส่วนอีกด้านหนึ่ง
ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวไปแล้ว นักศึกษาได้ทำลายโอกาสของเขา
โอกาสเดียวแท้ๆ ในอีกด้านหนึ่งผู้ต้องการสร้างความยุ่งเหยิง
และต้องการกลับคืนสู่อำนาจนั้น มีทั้งเวลาและเงิน กล่าวคือเงิน
หลวงเพื่อจัดตั้งการต่อต้านพลังประชาธิปไตย

ระหว่างปี ๒๕๑๗ จนถึงปี ๒๕๑๙ การข่มขู่ทำร้ายและ
การสังหารทางการเมืองได้เกิดขึ้นประมาณ ๕๐ ถึง ๖๐ กรณี
ด้วยกัน รวมทั้งกรณีของ ดร. บุญสนอง ซึ่งเป็นผู้ที่เรา
ในทันทีจกกันดี

เมื่อเร็วๆ นี้ข้าพเจ้าได้ยืนยันว่ามีการบุกรุกครั้งใหญ่ โดย
เขมรแดงตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในบริเวณชายแดนซึ่งมีผลให้
ชาวบ้านประมาณ ๔๐ ถึง ๕๐ คนถูกสังหารอย่างโหด

เขียม ข้าพเจ้าอยากจะขอให้ท่านคาดการณ์ถึงเหตุผลของ
เขมร ในการพยายามช่วยประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาภาพ
มากกว่าให้ตอบโต้ ให้เลิกช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ถ้าไม่
มีประเทศมหาอำนาจอยู่เบื้องหลัง

เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าไม่เข้าใจเลยว่าทำไมพวกเขาต้องทำอย่างนั้น
แต่ใน New York Times ได้รายงานถึงเหตุผลของเขมรว่า
จังหวัดต่าง ๆ ตามชายแดนเป็นของเขา ดังนั้นหมู่บ้านเหล่านั้น
จึงเป็นของเขาเช่นกัน และเขาก็มีสิทธิในการฆ่าใครก็ตามที่
อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น ซึ่งเราก็พอกกล่าวได้ว่าเป็นข้ออ้างอย่าง
ลม ๆ แล้ง ๆ นั่นเอง ข้าพเจ้ารู้สึกประหลาดใจจากเรื่องเล่าของ
คิกฤทท์ (ซึ่งเคยเดินทางไปประเทศจีนตอนที่เขานายกรัฐมนตรี
ศรี) หลังจากที่เขากลับจากการเยือนจีน ขณะที่กำลังดื่มสุรากัน
อยู่นั้น คิกฤทท์กล่าวว่า เขาได้บอกกับเขมรให้เป็นมิตรกับ
ไทย คิกฤทท์เองได้ขอให้เขาใช้อิทธิพลที่มีอยู่เหนือเขมรเพื่อ
ให้ฝ่ายหลังส่งผู้แทนเพื่อมาเจรจาในกรุงเทพฯ ในเรื่องว่าช่วย
การสถาปนาความสัมพันธ์อย่างปกติในระหว่างประเทศทั้งสอง
และเอียง ซาร์ รัฐมนตรีต่างประเทศของเขมรก็ได้เดินทางมายัง
กรุงเทพฯ โดยอาศัยเครื่องบินของจีนเพื่อการเจรจา เรามี

ความรู้สึกว่าเป็นเพื่อนที่ติดต่อกัน สิ่งหนึ่งที่ข้าพเจ้าแน่ใจก็คือว่า
ความโหดเหี้ยมของทหารเขมรแดงในประเทศนั้นสะท้อนให้เห็น
ถึงจุดอ่อนของเขมรแดงในหมู่ประชากรชาวเขมร ฉะนั้นพวก
เขาจึงจำเป็นต้องเพิ่มความโหดเหี้ยมมากกว่าธรรมดา

เพราะอย่างไรก็ดี ในเขมร นอกเหนือไปจากสิ่งที่ลอนนอล
ได้สร้างขึ้นแล้ว เขมรแดงยังต้องเผชิญกับผู้ที่ยังผูกฝักใฝ่สีหนุ ซึ่งมี
จำนวนอยู่มากทีเดียว ที่เราได้ยินมาเกี่ยวกับการรุกรานหมู่บ้าน
ตามชายแดนนั้น ก็คือว่าชาวไทยได้เก็บเงินมัดจำจากฝ่ายเขมร
โดยสัญญาว่าจะนำสินค้านำมาให้ภายหลัง พอพวกเขาทำผิดสัญญา
จึงถูกฝ่ายเขมรแดงฆ่า แต่ข้าพเจ้ายังหาเหตุผลไม่ได้สำหรับการ
ฆ่าเด็กและผู้หญิง ข้าพเจ้าไม่เข้าใจจึงได้แต่ฟังเหตุผลที่อ้างขึ้น
อย่างเดียว

เป็นที่ประจักษ์ว่า ท่านคงจะไม่หวังอะไรมากนักใน
เรื่องการปฏิรูปสังคมจากรัฐบาลปัจจุบัน หรือกลุ่มที่อาจจะ
ก่อรัฐประหารขึ้นและเข้ามาแทนที่ ทำไมฝ่ายทหารซึ่งไม่มี
ความจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนจากพวกเจ้าที่ดิน
หรือชนชั้นเช่นเดียวกับรัฐบาลอื่นที่อาจจำเป็นต้องการ
แรงสนับสนุน จึงไม่เต็มใจที่จะปฏิรูปที่ดินอย่างแท้จริงหรือ
ปฏิรูปอัตราแรงงานขั้นต่ำ ข้าพเจ้าพอจะเข้าใจเกี่ยวกับการ

เลิกนโยบายปฏิรูปการศึกษา แต่เรื่องค่าแรงงานขั้นต่ำ
และการปลดปล่อยภาระของผู้ที่เป็นหนี้ทั้งหลาย ทำไม
ถึงมีการคัดค้านนโยบายเหล่านี้เป็นอย่างมากมาในหมู่นัก
ข่าวเจ้าสามารถเอาได้เท่านั้นและคิดว่าฝ่ายทหารไม่มอง การไกล
และนี่คือเหตุผล หากพวกเขามีความกรุณาต่อนักโทษการเมือง
กว่าเล็กน้อย หากพวกเขาดำเนินการปฏิรูปบางอย่างแล้ว
ทหารจะมีคะแนนนิยมอย่างมากทีเดียว และจะสามารถเสริมฐานะ
ให้แข็งแกร่งขึ้นกว่าเดิมด้วย ข้าพเจ้าจึงคิดว่าพวกเขาไม่มอง
การในระยะยาว

ตอนที่ข้าพเจ้าพบท่านที่กรุงเทพฯ เมื่อสองปีที่แล้ว
และได้สนทนากับท่าน และนายกรัฐมนตรีกักกฤษ์เกี่ยวกับ
เขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลางนั้น ท่าน
ทั้งสองมีความหวังในทางที่ดีว่า จะมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิด
เกิดสภาพดังกล่าวในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งรวมทั้งรัฐสังคมนิยม
ทั้งหลายและอาเซียน ท่านพอจะคาดคะเนอะไรได้บ้าง
เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ เมื่อสองสาม
เดือนที่ผ่านมา ซึ่งอาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อความคิด
ทางยุทธศาสตร์ดังกล่าว

สถานการณ์ได้กลับเป็นตรงกันข้าม ตอนที่กักกฤษ์เล่าให้ท่าน

ฟังเกี่ยวกับความคิดที่ว่า ข้าพเจ้าคิดว่าเรามีความจริงใจและ
แม่แต่ทุกวันนี้ก็ยังเชื่อมั่นในความคิดดังกล่าว ก้าวแรกของรัฐ
บาลก็คือฤทธิ์และรัฐบาลโตก็ตามได้แก่การสถาปนาความสัมพันธ์
อย่างปกติกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคอมมิวนิสต์ เพื่อฉวย
โอกาสให้เป็นประโยชน์เกี่ยวกับหลักปรัชญา ซึ่งถูกกล่าวถึง
นับตั้งแต่สมัยของเนห์รู และโจเวินโลเมื่อปี ๒๕๕๘ เป็น
ที่น่าเสียดายว่า ความพยายามดังกล่าวต้องกลับตาลปัตรเพราะ
การแข่งขันของฝ่ายทหาร ท่านคงจะทราบกันดีว่า ตอนที่พิชัย
รัตกุล รัฐมนตรีต่างประเทศในรัฐบาลเสนีย์ เดินทางไปฮานอย
นั้น ฝ่ายทหารได้แสดงการต่อต้านอย่างเปิดเผยและทันทีหลังจาก
รัฐประหาร อดันต์ บัณยารชุน เพื่อนเก่าของเราซึ่งเป็นปลัด
กระทรวงการต่างประเทศขณะนั้นถูกทางการสอบสวน และอีก
นานต่อจากนั้น กว่าเขาจะได้รับการสอบสวนจนพ้นจากข้อหา
ต่าง ๆ

ข่าวลือทั้งหลายที่รัฐบาลสร้างขึ้นเกี่ยวกับเวียดนาม ซึ่งก่อน
ข้างจะไร้สาระ แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยปัจจุบันถือว่าเป็น
ประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคอมมิวนิสต์นั้นคือศัตรู และพร้อมที่จะรบ
กับพวกมันได้ทุกเมื่อ แน่หนอรัฐบาลได้ใช้ความสับสนเยือกเย็นต่อ
เขมรแดงซึ่งเป็นความจริง แต่การช่วยๆ โดยการสร้างข่าวลือเกี่ยว

๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

กับเวียดนามหนบนเรื่องท่เหลอเซอและเบ็นท่หนาเสียดายว่าเขต
ของสันติภาพได้หายสาปสูญไปเสียแล้ว

ในการอภิปราย ท่านได้อ้างอิงบ่อยครั้งเกี่ยวกับ
'ความเฉื่อยชาในชนบท' จนแม้กระทั่งปี ๒๕๑๖ คือตั้งแต่
ปี ๒๕๐๙ เป็นต้นมา คือจริงหรือเปล่าที่รัฐบาลได้ริเริ่ม
และดำเนินการเกี่ยวกับโครงการพัฒนาชนบท ซึ่งข้าพเจ้า
คิดว่าเกิดขึ้นเพราะเหตุผลทางการเมือง และปัญหาผู้ก่อ
การร้ายมากกว่าเหตุผลทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งมีได้
เป็นโครงการพัฒนาชนบทเดียวกับที่รัฐบาล หลังจากปี
๒๕๑๖ คือระหว่างปี ๒๕๑๖-๒๕๑๙ ได้ดำเนินการ
หน่วยงานของรัฐบาลในการพัฒนาชนบทนั้นประกอบด้วย ARD
(Accelerated Rural Development) ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าได้
ดำเนินการในสิ่งที่เป็ประโยชน์พอสมควร โดยอาศัยเงินจาก
สหรัฐผ่านตำรวจตระเวนชายแดนเพื่อปกป้องชาวเขา ซึ่งไม่
ประสบความสำเร็จเท่าไรนัก ตรงกันข้ามมีหลายกรณีทีเดียวที่
ฝิ่นกลายเป็นสินค้าที่ดึงดูดความสนใจจากตำรวจ มากกว่ากฎ
หมายและความสงบเรียบร้อยของสังคมเสียอีก

รัฐบาลยังได้ขยายงานของกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งอยู่ภาย

ใต้กระทรวงมหาดไทย ข้าพเจ้ายอมรับเกี่ยวกับการขยายงาน แต่คิดว่าส่วนมากแล้วเป็นการสำรวจมากกว่าการเข้าเจาะปัญหาอย่างแท้จริง เพราะเหตุนี้เองข้าพเจ้าจึงมีความรู้สึกตงที่ท่านได้กล่าวไว้อย่างถูกต้องว่า วัตถุประสงค์ของ ARD นั้นได้แก่การต่อต้านผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มากกว่า มีชาวบ้านและผู้นำหลายคนก็กล่าวว่า หากท่านประสงค์ให้รัฐบาลเอาใจใส่ในตัวท่านแล้ว ท่านจะต้องสร้างคอมมิวนิสต์ขึ้นในหมู่บ้านของท่าน มิฉะนั้นแล้วรัฐบาลจะไม่สนใจใยดีหรือทำอะไรทั้งสิ้น ซึ่งเป็นความจริงถึง ๘๐% ของชนบททั้งหมด ภาคกลางซึ่งมีปัญหาย่างมากเกี่ยวกับการถือครองที่ดิน ไม่เคยได้รับการแก้ไขจากรัฐบาลเลย

ในเวลาเดียวกันข้าพเจ้าคิดว่ายังมีช่องว่างอยู่ ระหว่างการบริการประชาชนของรัฐบาลและชาวบ้าน หากท่านพิจารณาถึงความช่วยเหลือจากรัฐบาลแล้วไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ทางการ เกษตร การการศึกษา หรือทางสาธารณสุขในชนบท จนเหล่านี้จะนั่งอยู่ที่ทำงานแทนที่จะเข้าหาเพื่อช่วยเหลือประชาชน ข้าพเจ้าคิดว่า จะต้องมีการปฏิรูประบบการบริการประชาชนในชนบททว่าน

ส่วนที่สองของปัญหา...

(มีผู้กล่าวแทรกกว่า "เรามีเวลาเหลือเพียงสี่นาทีเท่านั้น

เพราะฉะนั้นถ้าเป็นไปได้ขอความกรุณาให้ใช้เวลาไม่เกินสัปดาห์")
โครงการพัฒนาชนบทยังคงดำเนินอยู่ต่อไป นักศึกษาได้ดำเนินการ
ในชนบทนอกเหนือไปจากที่รัฐบาลได้จัดให้ ข้าพเจ้ามีส่วนร่วม
ร่วมในโครงการภายใต้การร่วมมือของสามมหาวิทยาลัย ซึ่งมี
ชื่อว่า 'โครงการแม่กลอง' โครงการดังกล่าวได้ส่งนักศึกษา
ออกไปช่วยชนบท

ขอบคุณมาก... อีกคำถามเดียว

มีกฎเกณฑ์อะไรบ้างที่ถูกบังคับใช้ในหมู่คณาจารย์ตาม
มหาวิทยาลัยต่าง ๆ นับตั้งแต่การรัฐประหารเป็นต้นมา มี
อะไรบ้างที่พวกเขาสอนได้และอะไรบ้างที่สอนไม่ได้

พวกเขาไม่สามารถสอนทฤษฎีการเมืองใดๆ ทั้งสิ้น ตลอดจน
ระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ แน่แน่นอนหนังสือต่างๆ เกี่ยวกับ
สังคมนิยม ข้าพเจ้ากำลังพูดถึงช่วงระหว่างสังคมประชาธิปไตย
และคอมมิวนิสต์^๕ กลายเป็นสิ่งต้องห้าม หนังสือเกี่ยวกับเรื่อง
ดังกล่าวจะถูกยึดหรือไม่ก็ถูกเผา รัฐบาลไม่ยอมให้มีองค์การนัก
ศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยทั่วไปแล้วบรรยากาศคล้ายกับมหา
วิทยาลัยในสิงคโปร์

ผู้ดำเนิน ๖ : ข้าพเจ้าได้สัญญากับคุณปู่และผู้ที่มีส่วนร่วมฟังการ

อภิปรายครั้ง^{๕๕}นี้ว่า เราจะยุติลงในเวลาเจ็ดโมงตรง ดังนั้นจึง
ขอขอบพระคุณ คุณป๋วยที่ได้ให้เกียรติมาเข้าร่วมในการสัมมนา
ครั้ง^{๕๕}นี้ และให้ทัศนะส่วนตัวเกี่ยวกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และ
แนวโน้มของประเทศไทยแก่พวกเรา

สัมมนาที่ The Center for Strategic and International Studies,
Georgetown University, Washington D.C.

พิษณุ สุนทรารักษ์ ถอดความเป็นภาษาไทย